

Milyen iskolában szeretnének tanítani a jövő tanárai?

„Jó lenne, ha a tanárok is játszanának a gyerekekkel. Szeretnék több játékot az iskolában” — válaszolta a „Milyen iskolába szeretnél járni?” kérdésre az egyik ötödik osztályos tanuló. Ezekről a gyermeki elképzelésekről adtunk képet a Módszertani Közlemények 1987. 2. számában.

Ez alkalommal tanárjelölteket kérdeztünk meg: *ők milyen iskolában szeretnének tanítani*, milyennek képzelik el az ideális iskolát a jövő tanárai: mi az elvárásuk későbbi munkahelyükkel, jövőendő kollégáikkal, tanítványaikkal kapcsolatban?

AZ ELKÉPZELT ISKOLA

259 elsőéves hallgatót kérdeztünk meg az elképzelt iskoláról. A jelöltek csak azt az instrukciót kapták, hogy írják le: milyen iskolában szeretnének tanítani. Nem volt feladatuk, hogy jelezzék miért, minek a hatására alakult ki bennük az ideális iskoláról alkotott kép, s az sem, hogy lehetségesnek tartják-e elképzeléseik megvalósulását.

A hallgatók egy része úgy érzi: nem szükséges még a jövő iskolájáról gondolkodni, s nincs is konkrét elképzelésük felőle.

„Az az igazság, hogy nagyon keveset tudok még a tanítással kapcsolatos dolgokról.”

„Nincs kialakult véleményem.”

„Mivel elsőéves vagyok, még van elég időm gondolkodni azon, hogy milyen iskolába menjek tanítani.”

„Nincsen pontos elképzelésem arról, hogy milyen lehet tanítani, és melyek a legideálisabb körülmények.”

A hallgatók egy kisebb része korábbi negatív tapasztalatokra hivatkozva pesszimistán nyilatkozik, de szerencsére eddigi negatív élményeik nem riasztják el őket a pályától:

„Nekem sajnos már nincsenek nagy elképzeléseim, ábrándjaim arról, hol szeretnék majd dolgozni, mert ez az 1 év, amíg gyakorolhattam a pedagógus életét, elég sok illúziómat lerombolta.”

„Azt hiszem, felesleges most egy álombeli iskolát elképzelni, ahol jó lenne tanítani. Az iskolák elég rosszul felszereltek. Egy pedagógusnak pedig mindig is ezernyi problémája volt.”

„... szerintem nem léteznek még igazán tökéletes iskolák.”

„A tanári közösségek sehol sem ideálisak.”

Vannak, akik fantáziájukra bízták a választ, „utópista” gondolatokkal játszanak, vagyis olyan iskolát képzelnek el maguknak, amilyen jelenleg még nem létezik.

Lássuk, mik ezek az újdonságok:

„... egy magániskolában szeretnék tanítani, ahova magam választanám meg a kollégáimat...”

„Nem kötelezném az óralátogatásokat.”

„Négyen kialakítunk egy abszolút tökéletes iskolát.”

„... megtanítanám a gyerekeket angolul sakkozni, vagy megtanulnák, hogyan kell autót vezetni”.

„... a gyerekekkel közösen megbeszelnénk a tantervet, és azt tanítanánk, amit ők szeretnének tanulni”.

„Olyan iskolában szeretnék tanítani, ahol nem kell osztályozni, feleltetni és dolgozatot íratni.”

A valós, pozitív tapasztalatokra épülő elképzelések közül a legjellemzőbb válaszokat az alábbi csoportosításban mutatjuk be: tárgyi feltételek, személyi feltételek, a tanári szabadság.

1. Tárgyi feltételek

Az iskola a nevelés egyik színtere, ezért nagyon fontos, hogy a tanuló „ottani tartózkodása kellemes legyen. Iskoláját második otthonának tekintse, és örömmel lépje át kapuját. ... az iskolai nevelést a családi nevelés folytatásának kell tekinteni, ezért legyen lehetőség szoros tér- és hangulatviszony az otthon és az iskola között. ... a képzőművészeti igényeket is kielégítő szemléltetőtáblák, a berendezési tárgyak jó minőségű kivitelezése, a világos, tiszta környezet kulturális élményt jelent a gyermek számára. A kellemes, szép környezet csökkenti gátlásait, és felszabadulttá teszi. Ennek a környezetnek a harmóniáját magával viszi a gyermek az otthonába is, s üdítő, átformáló hatása sokszor ott is érvényesül.” [1]

A kellemes hangulat megteremtésén kívül az iskola feladata, hogy megfelelő háttérrel nyújtson az eredményes munkához tanár, diák számára egyaránt. Így foglalja össze a két tényező jelentőségét az egyik hallgató:

„... legyen az én jövőendő iskolám technikailag jól felszerelt és szemléltetőeszközökkel jól ellátott, tágas, világos tanteremmel, tornateremmel, mert mindez szükséges ahhoz, hogy gyermekek és tanárok jól érezzék magukat az iskolában, és eredményes munka folyhasson.”

Tekintsük át részletesebben a tárgyi feltételekkel szembeni elvárásokat, vagyis milyennek képzelik el a tanárjelöltek jövőendő iskolájuk épületét, annak berendezését, felszereltségét, területi elhelyezkedését.

a) Az iskola területi elhelyezkedése

Faluban vagy városban legyen a jövőendő iskola? Ez a kérdés sok hallgatóban felmerül, és a választás nem is olyan könnyű. Emellett, amellett is szólnak érvek, és többen még nem tudták eldönteni, hol is tanítanának szívesebben. Sokaknak az a fontos, hogy lakóhelyükön, illetve ahhoz közel dolgozhassanak, mert családjuk, barátaik megszokott, nyugodt köréből nem szívesen szakadnának ki, másokat régi iskolájuk vonz a szép emlékekkel, pozitív tapasztalatokkal.

A legtöbben mégis faluban szeretnék tanítani:

„Szívesen tanítanék egy eldugott faluban, ahol még megbecsülik a pedagógus munkáját.”

„Falusi iskolában jobb a légkör, a közösségi szellem.”

„... a gyermekek hálásabbak, ragaszkodóbbak. Könnyen megismerheti a tanár a gyermekek otthoni, iskolán kívüli életét.”

„... a falusi gyermekek sokkal szorgalmasabbak, szófogadóbbak, erősebbek és egészségesebbek is.”

„Falun érzelmekben gazdagabbak, kevésbé ridegek a gyermekek..., tőlük én is több szeretetet kapnék, őszinteséget.”

„Egy falusi iskolában a tanárnak nagyon sok lehetősége van arra, hogy szervezhet, újíthat az iskolában, nagyobb lehetősége van közvetlenebb kapcsolat kialakítására a tanulókkal.”

Természetesen a falusi iskolának is lehetnek negatívumai. Többen ezeket felismerve döntenek a városi iskola mellett:

„Szeretnék városban tanítani. Idősebbek tapasztalata szerint a falusi gyermekeket sokkal nehezebb tanítani és fegyelmezni.”

„Új, nagy iskola egy lakótelep közepén, ahova rengeteg gyermek jár.”

„Egy kisebb városban szeretnék tanítani, ahol nincsen túl sok iskola, de azért nem csak 1 van. Ilyen helyen könnyebb figyelemmel kísérni a gyermekek iskolán kívüli életét, ami döntően befolyásolja az iskolai tevékenységét.”

„Szeretnék városi iskolában tanítani. Ezt elsősorban a tanári karban uralkodó légkör miatt mondom.”

„Azt hiszem, minden mai fiatal a városi környezetet jobban szereti, mint a falut, így én is, s valahol álmaimban én is egy városi iskolában szeretnék majd tanítani.”

A hallgatók kisebb része szeretne lakóhelyén, illetve lakóhelyéhez közeli városban, faluban dolgozni. Választásukat a következőképpen indokolják:

„Mindenképpen a szülőhelyemen lévő iskolában szeretnék elhelyezkedni, ahol a barátaim, ismerőseim, szüleim a közelemben lennének. Ezt fontosnak tartom, mivel a környezetem is segíthet a kezdetekben.”

„Úgy érzem, hogy meggyémhez kötődöm, szívem szerint ide pályáznék, ha lehet.”

b) Az iskola épülete

Minden megkérdezett hallgató tett valamiféle utalást az épületre vonatkozólag. Néhányan a külsejéről írtak, többen a berendezésről.

„Az iskola épülete egyszintes, fehérre meszelt falú, pácolt barna keretes ablakos ház lenne, nagy füves udvarral.”

„Nem tetszenek a szabvány, többemeletes iskolák. Unalmas kockaépületek ezek is, hiába festik rikító színekkel. Akkor inkább legyen régi épület, annak mindig sajátos hangulata van.”

„Fontosnak tartom az iskola tisztaságát, rendezettségét, hogy kívül-belül »polos« legyen.”

„Ha belépünk az iskolába, csodálatos, gyermekek által kipingált falak néznének ránk, a folyosón rossz időben is lehetne biciklizni, s mindenféle állatok és növények lennének egy kis üvegházban, amit a gyermekek gondoznának.”

„A termék, folyosók legyenek világosak, tágasak, de ugyanakkor legyenek kisebb zugok, ahol a tanulni vágyó gyermekek meghúzódhassanak.”

c) Az osztályterem

„Az osztályterem bútorozásánál a pedagógiai és az iskolaegészségügyi szempontok az irányadók, ezekhez kell alkalmazkodniok a berendezéseknek.” [2]

Erről így vallanak a főiskolások:

„Nagy ablakok legyenek a teremben, ne hagyományos padok álljanak benne, hanem szabályos hatszög alakú asztalok, forgószékekkel körülötte. A tanári asztal jó nagy legyen, hogy a szükséges eszközök elférhessenek rajta.”

„Az lenne a célom, hogy úgy rendezsem be a tantermet, hogy a gyermekek otthonosan érezzék magukat.”

„A termekben nem lenne katedra, hanem a földön, ágyon ülve, vagy járkálva tanulnának.”

„Nem tantermek lennének, hanem hangulatos szobák, kényelmes székekkel, esetleg asztalokkal, amelyek könnyen átrendezhetők.”

„A tantermek legyenek világosak, sok virággal, dekorációval.”

„A padokat, a katedrát száműzném, helyettük kényelmes »stúdiókata«, kötetlen hangulatú, kellemes helyiségeket alakítanék ki.”

2. Személyi feltételek

„Minden műszaki felszerelésnél fontosabbnak találom az ember és ember közötti kapcsolatokat” — vallotta az egyik tanárjelölt. És valóban: egy iskola otthonos és egyben alkotó légkörének kialakulásában a megfelelő tárgyi feltételek mellett a személyi feltételeknek döntő szerepük van. Sőt az utóbbi meghatározó jellege talán nagyobb, hiszen hiába a célszerűen berendezett iskola, hiába minden taneszköz és egyéb körülmény, ha nem alakul ki optimális kapcsolat a diákok között, a nevelők közt, és természetesen tanár és diák között. E feltételek nélkül nem teremthető meg a fejlődés feltétele.

a) A tantestület

Ki milyen tanári karba szeretne kerülni? Ez a kérdés a tanárjelöltek közel háromnegyed részét foglalkoztatta, s úgy tűnik, nem is volt nehéz rá válaszolni. Mindenki sokat hallott már afelől, hogy milyen problémák merülnek fel általában egy munkahely dolgozói között, s ezek a problémák köztösek, gyakran a tanári karban is előfordulnak.

Sokan a generációs ellentéteket szeretnék kiküszöbölni, mások feszültségektől mentes munkakörbe vágnak, s vannak, akiknek az a legfontosabb, hogy a kezdők minél könnyebben be tudjanak illeszkedni a tanári közösségbe.

„Nyugodt légkörű tanári gárdában öröm dolgozni, de ha örökké viszály és vita dül a pedagógusok között, az embernek elmegy a kedve a tanítás örömétől is.”

„A tanár számára nagyon fontos, hogy milyen hangulat uralkodik a tantestületben. Ha a tanárok között gyakoriak a veszekedések, ha egymás munkájában csak a hibát keresik s látják meg, ha a gyermekek előtt is becsúsznak kollégáik munkájáról, akkor ez nagymértékben befolyásolja az iskola hangulatát, az ott folyó munkát.”

„Elismerik és tisztelik egymás egyéniségét is. Nem zárkoznak el mereven az esetleg szokatlannak tűnő új módszerek előtt, nem gátolják a megvalósításban kollégájukat, s tanácsaikkal nem megkötni, hanem segíteni szeretnék a pályakezdőt.”

„A légkör mind a tanárban, mind a tanteremben jó legyen, az ember tudja, hogy számíthat a másik tanár segítségére, véleményére, s hogy mondatai mögött nincs valami hátsó él, féltékenységek.”

A tanári kar összetétele szempontjából különböznek a vélemények. Néhányan azt szeretnék, ha fele-fele arányban lennének a fiatal és az idősebb pedagógusok. A következőképp indokolják véleményüket:

„Az lenne az igazi, ha kb. fele-fele arányban lennének idősebb és fiatalabb tanárok. Mindenképpen hasznos, ha az idősebbek segítenek a kezdőknek, ha átadják tapasztalataikat.”
„A tanári karban legyen képviselve az idősebb és a fiatalabb nemzedék is, hiszen a fiatalok sokat tanulhatnak, sok mindent eleshetnek az idősebb, tapasztaltabb kollégáktól, és a fiatalokban, kezdőkben meglévő tettvágy, lelkesedés és az idősebbek sok-sok év alatt leszűrt tapasztalatai egészségesen kiegészítik egymást.”

Mások szerint az idősebbek csak konzervatívak lehetnek, a korszerű ötletek megvalósítását gátolják, velük együtt nem alakulhat ki a tantestület összetartó, egységesen megértő, segítő légköre:

„Ha tanár leszek, akkor egy olyan iskolában szeretnék tanítani, ahol a kollégák fiatalok, megértik egymást.”

„Jó lenne, ha az idősebb kollégák sem elleneznék az újabb tanítási módszereket.”

„... számomra igen fontos, hogy a kollégáim fiatalok legyenek, vagyis jól tudjak velük együttműködni.”

„Nagy előnynek tartom, ha a tanári kar nagyrésze fiatal, hiszen egy ilyen összetételű közösségbe sokkal könnyebben megy a beilleszkedés, és szerintem sokkal kisebb a nevelők közötti »súrlódások« lehetősége.”

A pályakezdő pedagógusokhoz való viszony is fontos szerepet foglal el a hallgatók szemében, a tantestület megítélésében:

„... az iskolában olyan légkört kell teremteni, hogy oda egy új, fiatal tanár jókedvvel, várakozással tele menjen, s ne üldözzék el nemtörődomséggel, érdektelenséggel.”

„Ne legyenek előítélettel az új kollégákkal szemben, mert ha nincs meg ez a nyugodt légkör a tantestületben, szerintem a tanárokon nagyon meglátszik az órán, hogy valami problémájuk van, és ezt a gyermekek azonnal észreveszik.”

„Fogadják a kezdőket szeretettel, segítsenek nekik a beilleszkedésben.”

„Az sem lényegtelen, hogy a tanárok közé be tudjak illeszkedni, hiszen senki sem szereti a viszályokat, és ez a munkám rovására is mehet.”

b) A tanárok

„Az egész pedagógiai gyakorlat legfontosabb tényezője minden bizonnyal a tanár egyénisége. Nem szabad behunyni a szemünket azelőtt, hogy lássuk, milyen nagy jelentősége van a tananyagnak, az osztálylétszámnak, az iskola felszereltségének stb., de ha elfogadjuk, hogy az iskola elsődleges célja az egészségesen fejlett személyiség kialakulásának serkentése, akkor egyszersmind azt is tudomásul kell vennünk, hogy ennek legfőbb »eszköze« az egészségesen fejlett személyiségű tanár.” [3]

Sok hallgató vágya, hogy jó pedagógusok között dolgozhasson, hogy tanulhasson tőlük, hogy kedvezően befolyásolják munkájukkal, személyiségükkel az iskola légkörét. Milyen kollégák között szeretnének tanítani?

„Olyan kollégákat szeretnék, akik a szaktárgyukon kívül másról is tudnak és hajlandók is beszélni. Természetesen nem a tananyag rovására, hanem annak kiegészítésére.”

„... akik szeretik a munkájukat, és szívvel-lélekkel dolgoznak.”

„... legyenek jól képzettek, nemcsak szakmailag, hanem tudjanak is tanítani.”

„A szeretet az olyan kincs, melyből minél többet adunk másnak, annál több marad nekünk. ... jó lenne egy iskola, melynek pedagógusai ezt magukénak érzik.”

„Szeretem a megértő, nyugodt, de emellett talpraesett, jó humorérzékű embereket, kollégáimat ilyennek szeretném.”

c) Az igazgató

„A jó vezetés sajátos kis világot teremthet az iskolában. Olyat, ami kedvező esetben ezernyi szállal kötődik a külső világhoz, belül mégis más, olyan, amilyen nincs sehol másutt” — írja negyedszázados igazgatói munka után Zalka György. [4] Milyennek képzelik a hallgatók az ideális igazgatót?

„Az igazgató minden tanárral egyformán bánjon. Ne mindig csak ugyanazok kapjanak jutalmat, elismerést. Legyen még a közvetlen hangulat a vezetőség és a tantestület tagjai között.”

„A vezetőség rugalmas, kísérletező szellemű legyen a jó ötletek megvalósítását is segítse elő.”

„Nem szeretnék olyan igazgatót kapni, aki a fellegekben jár, és lenézi a beosztottait.

„Az igazgató segíti munkámat, nem gátolja elképzeléseimet.”

„A főnökömet igazságosnak képezem el, aki nem él vissza hatalmával.”

„Lényeges, hogy az iskolaigazgató is a fiatalok mellett álljon, segítse őket.”

d) A tanulók

A tanárjelöltek válaszáinak csaknem mindegyikében szerepel utalás a tanulókra, a tanár—diák viszonyra. Talán a legszembetűnőbb, hogy közel ötödrészüket a kis osztálylétszám fontosságát hangsúlyozza. Ezzel egyetérthetünk, hiszen közismert, hogy az osztálylétszám és a teljesítmény között szoros összefüggés van.

„Az ideális osztály 10—15 fős lenne, így minden diákkal többet tudok foglalkozni, jobban megismerhetem őket.”

„Az osztályok kis létszámúak legyenek, hogy a tanulókat a tanárok teljesen megismerhessék, embereket nevelhessenek, illetve kívül-kívül hatékonyabban foglalkozhassanak.”

„Így könnyebb a gyermekekkel a jó kapcsolatot kiépíteni.”

„... így minden gyermekre több idő jutna egy tanítási órán.”

„Egy tanulóra több figyelmet lehet fordítani, a tehetséggondozás és a felzárkóztatás is jobban megvalósítható.”

A jövőbeni tanárok véleménye megoszlik a tanulókkal kapcsolatban. Egyesek így látják:

„A gyermekek előképzettségével és képességi szintjével kapcsolatban nincsenek követelményeim, hiszen azért leszek tanár, hogy én tanítsam meg őket.”

„A gyermekekkel szemben nincs különösebb elvárásom, hiszen ők mindenhol egyformák és különbözők is.”

Más vélemények szerint „jobb képességű” gyermekekkel igazán öröm dolgozni. Látványosabbak az eredmények, könnyebb a munka, gyorsabban lehet „haladni az anyaggal”:

„... jó képességű gyermekekkel szívesebben dolgozna az ember, nagyobb lépésekkel lehetne haladni az anyaggal.”

„... sok nyitott, kíváncsi, kreatív, lelkes gyermekkel.”

„Szeretnék sok aktív, érdeklődő gyermeket, hogy ne csak az órán, hanem órán kívül, szabad időben is foglalkozzon a tantárggyal.”

„A diákok egyformán jó képességűek legyenek és rendesen viselkedjenek.”

„Tanítványaim legyenek befogadók, és kapják tőlük vissza lehetőleg mindent.”

d) A kapcsolatokról

„Úgy tűnik, hogy a tárgyi feltételek mellett, sőt bizonyos szempontból azt megelőzően, a mai iskolában kulcskérdéssé vált a *tanár—diák kapcsolat*. Minden amellet szól, hogy minőségileg új kapcsolatformák kialakítása vált szükségessé tanár és tanítványai között: az eddigienél egyenrangúbb, kölcsönösségen alapuló, az asszimetriát egy bizonyos fókig feloldani törekvő kapcsolatforma.” [5]

A kölcsönös bizalom, a gyermekszerteten alapuló nevelő—növevény viszonyt a hallgatók negyedrésze említi meg valamilyen formában. Erről így vallanak:

„Fontos a közvetlen kapcsolat és az egymás iránti türelem, megértés a tanárban és a gyermekek között.”

„A tanulókat velük egyenrangú társaknak tekintik, meghallgatják véleményüket.”

„Nagyon jó lenne, ha a tanárok és a diákok között nem lenne valami éles elhatároló vonal olyan értelemben, hogy nem mer a diák a problémáival tanárához fordulni.”

„A tanár—diák viszony nem olyan feszült, mint sok helyen, a gyermek nem fél a tanártól, hanem szereti, tiszteli.”

„A gyermekek és a tanárok között megfelelő kapcsolat legyen, vagyis ne legyenek túl távol egymástól, de ne is pajtási kapcsolat legyen.”

„Legyen az természetes, hogy egy gyermek be mer lépni a tanárba vagy az igazgatói szobába.”

Örömrökre a tanárjelöltek nem feledkeztek meg a családról, az *iskola és a család* kapcsolat-tartásának fontosságáról. Lássunk néhány véleményt!

„A pedagógusok és a szülők között legyen együttműködés, folyamatos, jó kapcsolat a gyermekek érdekében.”

„Szeretném, ha a szülők és a pedagógusok között őszinte kapcsolat alakulna ki, amelynek középpontjában a gyermek áll. Mindkét félnek éreznie kell, hogy csak a másik segítségével érhet el igazi eredményeket a rábizott emberek megformálásában.”

„A szülőkkel nyílt kapcsolatot tartanék fenn, amit a szülők előtt elmondok nyíltan, a gyermek is hallhatja, és fordítva.”

3. A tanári szabadságról

A jövőbeni tanárok többsége úgy tervezi, hogy pályáját nagy ambícióval, sok ötlettel, egyéni elképzeléssel kezdi. Szeretnék, ha ehhez minél nagyobb szabadságot, önállóságot kapnának.

Többek között így írnak erről:

„Nagyon fontos számomra, hogy leendő iskolámban sok lehetőség legyen a kibontakozásra. Vannak saját elgondolásaim, jó terveim, módszereim a tanítás terén, s szeretném őket kipróbálni.”

„Ahol a tanárok szabad kezet kapnának és saját elgondolásuk szerint taníthatnák meg a kötelező és kiegészítő anyagot (a tanár és a gyermekek választanak ki).”

„... ahol nem kötik meg állandóan a kezem, bizonyos szabadságot adnak.”

„A tananyagot már alapjaiban megreformálnám, s így természetesen mást, rugalmasabb tananyagot kellene oktatni is.”

„Nem kötik meg a kezem, alkothatok, és foglalkozhatok a gyermekekkel olyan módon, ahogyan szerintem az a leghatásosabb.”

4. Befejezésül

Tervek, vágyak, elképzelések. Szívesen sorolnánk még gazdag vizsgálati anyagunkból a szak-körökre, az úttörőmozgalomra, az iskolai élet egyéb területeire vonatkozó kívánalmakat, de sajnos, a terjedelmi korlátok határt szabnak. Válogatásunkban megkíséreltük nyomon követni, hogy az első-éves hallgatók miben látják az ideális iskola vonzerejét, milyen elvárásai vannak vele szemben, s ők mit tennének a megfelelő légkör kialakításáért. Természetesen egyetlen kérdésre adott válaszból nem lehet messzemenő következtetéseket levonni, de nem is ez volt a szándékunk. Mégis a sok pozitív példa, hallgatói elképzelés elemzése értékes tanulságot szolgálhat nemcsak a pedagógusképzésben, hanem pályakezdeket, fiatal pedagógusokat fogadó tanintézetekben is.

Úgy érezzük: érdemes odafigyelni jövőendő kollégáink céljaira, terveire, hiszen a mi felelősségünk is a megvalósítás segítése, a jó kezdeményezések felkarolása. Annál is inkább, mert: „Az iskola életére is érvényes az az életigazság, hogy nem az a mi világunk, amit el kell fogadnunk, hanem az, amit megteremtünk magunknak.” [7]

JEGYZETEK

- [1] Egri Zoltán—Reischl Péter—Zólyomi Alfonz: Iskolaépületek. Szerk.: Zemlényi Antal. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 1964. 144., 71., illetve 147. old.
- [2] L.: (1) 144. old.
- [3] Farkas Katalin—Klein Sándor: Hogyan fegyelmzett a legkedvesebb tanárom? Kézirat.
- [4] Zalka György: Vezetői gyakorlatom. Tankönyvkiadó, Bp., 1986. 6—7. old.
- [5] G. Donát Blanka: A tanár—diák kapcsolatáról. Tankönyvkiadó, Bp., 1977. 138. old.
- [6] Részletesen l.: Gutai Márta: Milyen iskolában szeretnék tanítani? Tanárjelöltek vallomásai egy vizsgálat tükrében. Szakdolgozat. Szeged, 1987.
- [7] Zalka György i. m. 7. old.

N. N. Kochtev, D. E. Rozental:

RUSSKAJA FRAZEOLIGIJA

Учебное пособие для иностранных
изучающих русский язык

Miután a frazeológia az elmúlt néhány évtizedben a Szovjetunióban önálló nyelvészeti diszciplína rangjára emelkedett, sorra jelentek meg az annak elméleti kérdéseit tárgyaló értekezések, tankönyvek, monográfiák, majd legújabbban a különféle célkitűzésekkel készült frazeológiai szótárak.

A. I. Molotkov „Frazeologičeskij slovar' russkogo jazyka” című alpmunkájának hatására először az orosz anyanyelvű diákoknak, később a szovjetunióbeli nemzetiségi iskolák fiataljai, illetve a külföldi nyelvtanulók számára láttak napvilágot rövidebb-hosszabb lélegzetű, nyelvpedagógiai jellegű frazeológiai szótárak, gyakorlókönyvek (vö.: az azokról készült recenziókat,

INYT 1982/4., 1984/3. és 1987/2., Módszertani Közlemények 1984/5. stb.).

Ebbe a sorba illeszkedik N. N. Kochtev és D. E. Rozental' legújabb kiadványa, mely az orosz nyelvet külföldön tanulók és tanítók nyelvtudását, frazeologizmusismeretét hivatott bővíteni.

A hat részre tagolható kötet rövid, de annál tartalmasabb bevezetéssel kezdődik. A szerzőpárosnak nagyszerűen sikerült mindössze ötoldálnyira terjedeleme sűríteni a frazeológiával kapcsolatos általános tudnivalókat. A közérthetően fogalmazott, sok példával szemléltetett összefoglalóban szó esik többek között a frazeologizmusok fogalmi meghatározásáról, a szabad szintaktikai szókapcsolatokkal való viszonyáról, a frazeologizmusok felosztásáról, jelentéséről (sőt: poliszemiájáról), paradigmatiszmus ismérveiről (szinonímia stb.), funkcióiról, stilisztikai jelentőségéről, hovatartozásáról és a frazeológiai „szófaj” szerinti felosztásáról. Ezen információk kiválóan alkalmasak a beszédfordulatok többszörözésének, komp-